

Povzetek

V uvodniku se urednik zbornika *Sašo Jerše* loteva vprašanja različnih epistemoloških in teoretskih pristopov k sodobnim problemom zgodovinopisja. Pota k zgodovinskemu spoznanju tako preteklih časov kakor tudi našega časa so široko odprta kar najbolj različnim načinom raziskovanja, v zgodovinarjevih rokah pa je odločitev o njihovi rabi in njihovi refleksiji.

Joëlle Weis v svoji razpravi obravnava strategije, s katerimi se posameznik predstavlja v družbi. Preko Goffmanovega dela *Predstavljanje sebe v vsakdanjem življenju* in ohranjene pisemske korespondence, se loti socialne identitete predstavnika zgodnjenovoveške intelektualne elite (*Gelehrtenrepublik*) Johanna Friedricha Schannata, zgodovinarja, ki se je rodil v Luksemburgu.

Političnega diskurza, kot se je razvil na Ogrskem v poznem 18. stoletju, se loteva Henrik Hórnich z univerze Eötvös Loránd v Budimpešti. Zasledujoč ideje camбриške šole politične misli, predvsem skozi koncept kontekstualizacije in političnega jezika, pokaže na preplet različnih besedišč, ki so se prilagodila kraju in času, v katerem so bili uporabljeni.

Potopisu Hansa Stadena *Wahrhaftige Historia* (1557) se posveča *Aron Bence*. Za izhodišče privzame idejo francoskega zgodovinarja François Hartoga, da mora pripovedovalec „tuji diskurz“ prilagoditi svojim bralcem, ki jih nagovarja. Stadena, ki ga avtor označi za nekakšnega „go-between“ med dvema svetovoma, tako niha med različnimi imaginariji, ki jih uporablja v svojem pripovedovanju.

Kakšen je bil pomen cesarskih vdov in kakšen vpliv so imele po smrti svojega moža, sta poglobitni temi prispevka *Michaela Pözl*a. Avtor se osredotoči na dvor, ki je vdovi pripadal, njeni socialni vlogi ter pobožnosti, ki jo je izvajala. Njegova analiza pokaže, da se vdove niso zgolj umaknile v zasebnost, ampak so še naprej imele določen dvorni socialni pomen.

S pomenu jezika, kot se je razvil v času reformacije, se ukvarja *Anja Paulič*. Pri svoji raziskavi se je oprla na znani Lasswellov stavek „Who says what in which channel to whom with what effect“ pa tudi na polje sociolingvistike. Pomen jezika se odloči

analizirati predvsem na izbranih primerih iz slovenske reformacije, kjer se osredotoči predvsem na tiste besede, s katerimi so želeli konstruirati določeno identiteto in občutje.

Novoveška družba je namenjala velik pomen kometom, ki so veljali za pomembna znamenja prihodnjih dogodkov. Analizo enega izmed njih je opravila *Doris Gruber*. V besedilu se natančneje posveti kometu C/1743 X1 in njegovem pomenu, kot ga je mogoče razbrati iz sočasne publicistike. Epistemološki izhodišče njene raziskave sta preplet zgodovine znanosti in zgodovinske analize medijev.

Patrick Fiska se v svojem besedilu ukvarja z genealoškimi študijami grofov Celjskih, ki jih je na začetku 18. stoletja opravljal kartuzijanski redovnik in knjižničar Leopold Wydemann (1668–1752). V svojih raziskavah se je posvečal predvsem Hermanu II., ustanovitelju kartuzije Pleterje. Wydemannu dela nikoli ni uspelo napisati, njegovim raziskavam pa lahko sledimo preko pisemske korespondence. Avtor odpira vprašanje zgodovinskega raziskovanja na začetku 18. stoletja in predvsem možnosti kritične presoje virov in podatkov.

Zakonodaji s področja zdravja na prelomu med 18. in 19. stoletjem se posveča *Lukas Lang*. V tradiciji „guter Policey“ se je habsburška monarhija odločala vedno boljše urediti vsakdanje življenje svojih prebivalcev. Medicinski diskurz o zdravju in bolezni, ki je imel v mislih predvsem kvantitativno in kvalitativno stanje prebivalstva, se je kasneje začel odlikovati tudi v državnih zakonskih aktih.

Diplomati in vohuni so neushljiva tema zgodovinopisja o zgodnjem novem veku. Njim se v svojem besedilu posveča *Julia Kellner*, ki preko korespondence diplomata pri osmanskem sultanu Leopolda von Talmanna, ki je na sultanovem dvoru opravljal različne funkcije, z dunajskim dvorom, primerja razmerja med tajnimi poročili diplomatov in tedaj dostopnimi informacijami iz sočasnih medijev.

Martina Rauchenzauner se v svojem prispevku nameni analizirati kakšen pomen je igrala hrana v novoveškem Salzburgu. Kot pomembna oporo si izbere koncept Otta Brunnerja „Ganzes Haus“, ki ga je predstavil v svoji istoimenski knjigi. Raziskave se je lotila skozi različno arhivsko gradivo, kot so npr. inventarji in računske knjige, pa tudi sočasni priročniki za upravljanje doma, pokazala na prehranske navade salzburških meščanov.

Začetkov industrializacija na gospostvih Holíč in Šaštín (med leti 1735 in 1765), ki se danes nahajata na Slovaškem, se *Christian Gepp* loti preko koncepta protoindustrializacije. Obe posesti sta določen čas pripadali Francu Lotarinškem, poznejšem cesarju Francu I., ki je v Šaštínu uvajal pridelavo volne, v Holíču pa uvedel produkcijo majolike. Namen besedila je pokazati na uspešnost njegovega delovanja, ter hkrati slediti tako kvalitativno kot kvantitativno razvoju manufaktur v habsburški monarhiji.